

Barne-, likestillings- og
inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref: Vår ref: 2013/71170-7   Arkivkode: 008   Dato: 13.12.2013

Høringsuttalelse- Forslag til endringer i forskrift om fosterhjem - Kommunens tilsyn med barn i fosterhjem

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet viser til brev fra Barne-, - likestillings- og inkluderingsdepartementet av 4.10.2013 hvor forslag til endringer i forskrift om fosterhjem sendes på høring. Endringene gjelder forskriftens §§ 8 og 9 om tilsyn med barn i fosterhjem. Frist for å avgi høringsuttalelser er 13.12.2013. Direktoratet har samordnet Barne-, ungdoms- og familieetatens (Bufetats) uttalelse.

Nedenfor følger Bufetats merknader til forslag om til endringer i forskrift om fosterhjem- tilsyn med barn i fosterhjem.

Innledende merknader

En rekke av endringene i forskriften er av redaksjonell og språklig karakter for at forskriften skal tilpasses lovendringen. Direktoratet har i hovedsak fokusert på de innholdsmessige endringer og presiseringer i vår høringsuttalelse. Vi vil imidlertid påpeke hensiktsmessigheten av at begrepet «*fosterhjems kommunen*» brukes gjennomgående i forskriften. Det er viktig at ordlyden i forskriften er tydelig og klar på ansvarsfordelingen mellom kommuner. Dette gjør det lettere å forstå innholdet i forskriften mht. hvilken kommune som har ansvar for hva etter regelverket

Endringer i forskriftens § 8 - Fosterhjems kommunens plikt til å føre tilsyn med barn i fosterhjem

Kommunens plikt til opplæring og veiledning

Ansvar for opplæring og veiledning legges etter lovendringen i sin helhet til kommunen. Direktoratet mener derfor det er en viktig presisering som foreslås i forskriften mht. til å oppstille enkelte krav til hva opplæringen skal omfatte. Direktoratet ser likevel en utfordring knyttet til at det vil gis forskjellig opplæring og oppfølging av tilsynspersoner avhengig av hvor i landet en befinner seg. Direktoratet støtter derfor departementets bemerkning om at det vil være behov for et sentralt utarbeidet opplæringsmateriell. Dette er etter vår vurdering et viktig virkemiddel for å sikre at tilsynet med barn i fosterhjem gjennomføres så likt som mulig. Et vesentlig anliggende når det gjelder

innholdet i opplæringen vil være hvilke krav en stiller til den som skal utføre tilsynet, se våre kommentarer nedenfor.

Krav til den som fører tilsyn på kommunens vegne - egnethet

Departementet stiller spørsmålet ved hvorvidt forskriften bør stille formelle krav til den som skal føre tilsyn. En nødvendig forutsetning er at personen som skal føre tilsyn er *egnet* til å utføre oppgaven, og departementet foreslår å forskriftsfeste et slikt krav. Departementet foreslår imidlertid ikke at det i forskriften stilles et ubetinget krav om forutgående erfaring og kunnskap om arbeid med barn. Departementet peker på at det er viktig å se kompetansekravene til tilsynspersonene i sammenheng med kommunenes opplærings- og veiledningsplikt.

Etter direktoratets vurdering bør de som skal utføre tilsyn med barn i fosterhjem ha noe barnevernfaglig evt. helsefaglig kompetanse. Personer som skal føre tilsyn bør ha noe kunnskap om barn og barns utviklingsfaser i forkant av opplæringen. Direktoratet ser det slik at «egnet» også må bety å inneha kunnskap om barn og unges behov generelt, barn og unges rettigheter og utførers kompetanse knyttet til å gjennomføre samtaler med barn og unge i en utsatt situasjon, uten å kjenne barnet fra før. Siden det skal føres tilsyn med at det enkelte barn får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet, kan det synes nødvendig at tilsynspersonen har kjennskap til hva som anses som forsvarlig omsorg for et barn i dag og hva som er typiske kjennetegn på omsorgssvikt. Vi stiller spørsmål ved om kommunenes opplæring og veiledning i denne sammenheng vil være tilstrekkelig for å mestre en slik oppgave. Det bør utarbeides en nasjonal veileder i det å snakke med barn som bor i fosterhjem når man skal føre tilsyn. Vi mener også det bør presiseres i forskriften at personer som skal føre tilsyn med barn i fosterhjem skal delta på opplæring.

Etter lovendringen stilles det ikke lenger krav om at tilsynet skal utføres av en bestemt person oppnevnt for det enkelte barn. Departementet viser i denne forbindelse til at det ved en slik rendyrking av tilsynsfunksjonen, bl.a. må sees hen til at barna etter nye regler kan ha med seg en tillitsperson under tilsynet. Vi vil i denne forbindelse påpeke at det kun er barn som det er fattet vedtak om omsorgsovertakelse for, som omfattes av de nye reglene om tillitsperson. Det er viktig at det legges til rette for at barn som er frivillig plassert, og som ikke har noen å ha med seg, også blir ivaretatt på en god måte. Direktoratet vil stille spørsmål ved om det ikke bør presiseres i forskriftens § 8 fjerde ledd, at kommunen bør tilstrebe at tilsynet utføres av samme person over tid. Etter vår vurdering vil dette være en fordel for alle barn i fosterhjem, uavhengig av plasseringsgrunnlag. Barn som mottar tiltak fra barnevernet må snakke med, og forholde seg til mange voksne. Dette kan være krevende for barna, og for den som skal føre tilsyn. Det er derfor etter vår vurdering viktig å sikre så stor grad av kontinuitet som mulig mht. hvem barna må forholde seg til.

Krav til den som fører tilsyn på kommunens vegne - uavhengighet

Departementet foreslår at det presiseres i forskrift at den som utfører tilsyn har en tilstrekkelig uavhengig funksjon i forhold til barneverntjenesten og fosterforeldrene. Dette slutter direktoratet seg til og viser til departementets begrunnelse for dette. Etter vår vurdering er det imidlertid i høringsnotatet noe uklart hvorvidt det skal åpnes for at tilsynsbesøkene kan gjennomføres av noen med tilknytning til barneverntjenesten eller ikke. Det vises her til høringsnotatet side 11, første avsnitt for det fremgår at; «*Dersom barnet er plassert i et fosterhjem i omsorgskommunen, og tilsynsbesøkene skal gjennomføres av noen med tilknytning til barneverntjenesten, må uavhengighet ivaretas ved at tilsyn uansett ikke utføres av en person som har hatt direkte befatning med barnevernssaken.*»

Informasjon til barnet om tilsynet

I dagens forskrift presiseres barnets rett til å få informasjon og til å få uttale seg før valg av tilsynsfører. Som følge av at det i barnevernloven § 4-1, nytt andre ledd, presiseres at barnet skal gis mulighet til medvirkning, foreslår departementet at dette *tas ut av* forskriften. Direktoratet ser argumentet med at barns rett til medvirkning etter lovendringene vil presiseres i barnevernloven. Etter direktoratets vurdering er det imidlertid viktig å synliggjøre barns rett til medvirkning også i forskriftsregelverket tilhørende barnevernloven. Dette for og kontinuerlig minne alle som jobber med barn, på ulike nivåer i forvaltningen, om viktigheten av å involvere og høre barnet om alle saker som angår det. Eventuelt kan det i forskriften henvises til barnevernlovens bestemmelse om medvirkning.

Endringer i forskriftens § 9- Utføring av tilsyn og rapportering

Tilsynets omfang

Departementet foreslår å videreføre dagens krav om hvor ofte tilsyn skal gjennomføres. Dette var også forutsatt i prop. L 106 (2012-2013). Dette mener direktoratet er viktig for å kunne sikre barna et minimum av oppfølging gjennom tilsyn, og for at man skal kunne måle hvorvidt lovendringen har hatt sin tilsiktende virkning.

Krav til tilsynets innhold

Det er viktig å sikre likeverdige tjenester. Direktoratet er derfor positive til at det foreslås å oppstille noe mer konkrete krav enn i dag til hvordan tilsynet skal utøves. Vi mener kravene bør utpensles ytterligere med sentralt utarbeidede faglige retningslinjer og sjekklister for å etterstrebe likhet og for å hjelpe personene som skal utføre tilsynet.

I forskriftens § 8 foreslås en presisering om at fosterhjems kommunen skal føre tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet jf. også ny bvl § 4-22 og forslag til ny forskrift § 8. I høringsnotatet tydeliggjøres det at tilsynet både skal avdekke hvordan barnet opplever sin situasjon i fosterhjemmet, og være et mer helhetlig tilsyn med hvordan omsorgen for barnet ivaretas. Etter direktoratets vurdering er det i denne forbindelse også naturlig å se hen til hvilke krav til forkunnskaper en skal stille og hva tilsynspersonenes opplæring skal inneholde jf. forskriftens § 8 femte ledd. Det fremgår her at opplæringen bl.a. skal omfatte barnets rettigheter. Direktoratet mener det bør vurderes hvorvidt det skal presiseres i forskriftens § 8 at tilsynet også skal omfatte om barnet har tilstrekkelig kjennskap til sine rettigheter mht det å bo i fosterhjem.

Krav til tilsynsrapporten

En viktig forutsetning for at tilsyn skal fungere etter sitt formål er at tilsynsrapportene følges systematisk opp ved at forhold som påpekes rettes/endres. Dette er omsorgskommunens ansvar, men det fordrer gode rutiner for samarbeid og informasjonsflyt mellom fosterhjems kommunen og omsorgskommune. Direktoratet stiller spørsmål ved hvorvidt det også på dette området bør utarbeides en nasjonal rutine mal som samtlige kommuner kan benytte. Direktoratet er forøvrig positiv til forslaget om en presisering i forskriften om at fosterhjems kommunen ved etterfølgende tilsyn skal kontrollere at påpekte forhold er fulgt opp. Oppfølging av tilsynsrapportene blir også et viktig tema for fylkesmannens tilsyn med kommunene.

I tilknytning til dette fremgår det av høringsnotatet at fosterhjemskommunen skal melde fra om forhold til fylkesmannen, dersom det foreligger grunn til alvorlig bekymring for barnets situasjon i fosterhjemmet og omsorgskommunens håndtering av saken. Departementet viser deretter til forslag til femte og sjette ledd i forskriftens § 9. Direktoratet kan imidlertid ikke se av utkastet til forskrift at en slik presisering fremgår av forskriftens § 9 femte og sjette ledd.

Det presiseres også i høringsnotatet at alle kommuneplikter som følger av fosterhjemsforskriften vil være gjenstand for fylkesmannens tilsyn jf. bvl § 2-3 b. Det fremgår videre av notatets side 8 at *«Dersom kommunen velger å benytte eksterne til å gjennomføre tilsynet, vil kommunen likevel ha det hele og fulle ansvaret for at tilsynet utøves på en forsvarlig måte. Dette innebærer blant annet at de som gjennomfører tilsynet må være underlagt kommunens instruksjonsmyndighet og at det både omfattes av kommunens internkontroll og av fylkesmannens tilsyn med kommunen.»* Direktoratet mener det vil være hensiktsmessig at også dette presiseres i forskriften for å tydeliggjøre dette for eksterne aktører.

Avsluttende merknader

Etter direktoratets vurdering er det vesentlig at det utarbeides nasjonale veiledere og retningslinjer mht. innholdet i tilsynet, krav til de som skal utføre tilsynet, det å kunne snakke med barn, og hva kommunens opplæring og veiledning bør inneholde. Vi slutter oss også til departementets bemerkning om at kommunens internkontroll er et viktig virkemiddel for å sikre forsvarlig gjennomføring av ansvaret. Det er viktig at det overordnede ansvaret for at tilsyn faktisk blir utført ikke pulveriseres i de tilfeller hvor kommunene setter ut oppgaven til eksterne. Det bør lages rutiner også for disse tilfellene.

Med hilsen

Mari Trommald (e.f)
direktør

Julia Lykke Gyberg
rådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ikke håndskrevet signatur.